

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TARBIYA TURLARI

Termiz Iqtisodiyot va Servis universiteti

6.24 guruh talabasi

Narzullayeva Aziza Bahrom qizi

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida tarbiyaning o'rni va ahamiyati, uning asosiy turlari hamda ularni o'quvchilar ongiga singdirishning samarali yo'llari yoritilgan. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida axloqiy, aqliy, jismoniy, estetik, mehnat, ekologik va huquqiy tarbiyani shakllantirish masalalari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, tarbiya jarayonida o'qituvchi va ota-onaning hamkorligi muhim omil sifatida ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, tarbiya, axloqiy tarbiya, aqliy tarbiya, jismoniy tarbiya, estetik tarbiya, mehnat tarbiyasi, ekologik tarbiya, huquqiy tarbiya.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxs kamolotining eng muhim va mas'uliyatli davri hisoblanadi. Aynan shu davrda bolaning dunyoqarashi, axloqiy fazilatlari, jamiyatga munosabati va xulq-atvori shakllana boshlaydi. Shu sababli boshlang'ich ta'limda faqat bilim berish emas, balki har tomonlama barkamol shaxsni tarbiyalash asosiy vazifa sanaladi.

Tarbiya – bu yosh avlodni ma'naviy, axloqiy, jismoniy va aqliy jihatdan kamol toptirishga qaratilgan uzluksiz jarayondir. Boshlang'ich sinflarda olib boriladigan tarbiyaviy ishlar o'quvchilarning kelgusidagi hayoti va faoliyatiga mustahkam zamin yaratadi.

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TARBIYANING NAZARIY ASOSLARI

Tarbiya tushunchasi va uning mohiyati

Tarbiya – jamiyat tomonidan belgilangan maqsadlar asosida shaxsni shakllantirish jarayonidir. U o‘quvchini jamiyat hayotiga tayyorlash, unda ijobiy sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Boshlang‘ich ta’limda tarbiya jarayoni o‘quvchining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda amalga oshiriladi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlari

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari taqlidchan, sezgir va qiziquvchan bo‘ladilar. Ular kattalarning xatti-harakatlarini tez o‘zlashtiradi. Shu bois o‘qituvchi va ota-onaning shaxsiy namunasi tarbiya jarayonida muhim o‘rin tutadi.

BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA TARBIYA TURLARI

Axloqiy tarbiya

Axloqiy tarbiya o‘quvchilarda halollik, rostgo‘ylik, hurmat, mehr-oqibat kabi fazilatlarni shakllantirishga qaratilgan. Boshlang‘ich sinflarda axloqiy tarbiya ertaklar, hikoyalar, sahna ko‘rinishlari va hayotiy misollar orqali amalga oshiriladi.

O‘quvchilarga “yaxshi” va “yomon” tushunchalari sodda va tushunarli misollar asosida o‘rgatiladi.

Aqliy tarbiya

Aqliy tarbiya o‘quvchilarning fikrlash qobiliyatini, bilimga bo‘lgan qiziqishini rivojlantiradi. Boshlang‘ich ta’limda aqliy tarbiya dars jarayonida savol-javob, mantiqiy mashqlar, mustaqil fikrlashga undovchi topshiriqlar orqali amalga oshiriladi.

Jismoniy tarbiya

Jismoniy tarbiya sog‘lom avlodni voyaga yetkazishning muhim omilidir. Boshlang‘ich sinflarda jismoniy mashqlar, harakatli o‘yinlar, sport mashg‘ulotlari orqali o‘quvchilarning sog‘lig‘i mustahkamlanadi.

Estetik tarbiya

Estetik tarbiya o'quvchilarda go'zallikni his etish, san'at va tabiatga mehr uyg'otishga xizmat qiladi. Musiqa, tasviriy san'at va mehnat darslari estetik tarbiyaning muhim vositalaridir.

Mehnat tarbiyasi

Mehnat tarbiyasi bolalarda mehnatsevarlik, mas'uliyat va intizomni shakllantiradi. Boshlang'ich sinflarda mehnat tarbiyasi sinf xonasi tozaligi, jamoaviy ishlar, qo'l mehnati mashg'ulotlari orqali amalga oshiriladi.

Ekologik tarbiya

Ekologik tarbiya tabiatga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lishni o'rgatadi. O'quvchilar daraxt ekish, gul parvarishi, tabiatni asrashga oid tadbirlarda ishtirok etish orqali ekologik madaniyatni egallaydilar.

Huquqiy tarbiya

Huquqiy tarbiya o'quvchilarga jamiyat qoidalariga rioya qilish, o'z huquq va burchlarini anglashni o'rgatadi. Boshlang'ich sinflarda bu tarbiya sodda hayotiy misollar orqali tushuntiriladi.

TARBIYA JARAYONIDA O'QITUVCHI VA OTA-ONA HAMKORLIGI

O'qituvchi va ota-onaning hamkorligi tarbiya samaradorligini oshiradi. Maktab va oila bir yo'nalishda ishlasa, bolada ijobiy sifatlar tezroq shakllanadi.

Boshlang'ich ta'limda tarbiya turlari o'quvchilarning har tomonlama barkamol bo'lib voyaga yetishida muhim ahamiyatga ega. Tarbiya jarayonini izchil va tizimli tashkil etish orqali jamiyatga foydali, ma'naviy yetuk shaxsni tarbiyalash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. T.: O'zbekiston, 2021.
- 2.Abdullaeva, N. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. T.: "Sharq", 2020.

3. Tursunov, I. Pedagogika asoslari. T.: “Fan va Ta’lim”, 2019.
4. Karimova, S. Maktabgacha va boshlang‘ich ta’limda tarbiya metodikasi. T.: “Ilm-fan”, 2018.
5. Islomov, R. Axloqiy tarbiya va uning usullari. T.: “Pedagogika”, 2020.
6. Jahongirov, A. Bolalarda estetik va jismoniy tarbiyani rivojlantirish. T.: “Ma’naviyat”, 2019.
7. UNESCO. Primary Education and Child Development. Paris: UNESCO, 2017.
8. Kamalov, M. Ekologik va huquqiy tarbiya asoslari. T.: “O‘qituvchi”, 2021.